

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

זיקין. הלכות חובל ומזיק פ"ב פ"ג

אמר רב ששה ציישו יין ומה חייב ואומר דלא פטורה כההיא בהחובל משום דבעי למפשטה ממשה או מצרייתא ולא ממנימרא ויש כיוצא בזה בגמרא ומהו אכן קי"ל כרב שמת דחייב ויש מהלופין הגירסא שם באלו הן הנמקין ואין להוכיח ממנו כלום:

ד המבייש את השוטה פטור והמבייש את החרש חייב. צרייתא שם בהחובל (דף פ"ו): המבייש את הגר או העבד חייב וכו'. גר מפורש בקוגיא ודברי הכל. עבד במשנה שם (דף פ"ו): וכת"ק דלא כרבי יהודה: המבייש את הקטן וכו'. צרייתא וקוגיא שם:

ה המבייש את חברו בדברים או שרקק בבגדיו פטור. מיומרת שם (דף ז"א). על המשנה דרקק והגיע בו הרוק:

ואם בייש תלמיד חכם וכו' כבר נפסק הדין וכו'. הכל צירושלמי וז"ל משום רשב"ל המבייש את הזקן נזמן לו דמי בושמו משלם מד בר נש אקפד לרבי יהודה בר מניא אחא עובדא קומי רבי שמעון בן לקיש קנסיה לטרא דלהבא. והציאו רבנן ז"ל בנבלות והנהו צו הגאונים ז"ל ולא מילקו בין מלמד מסס למצורו:

אע"פ

פ"ג א כיצד משערין הבושת וכו'. משנה שם (דף פ"ג): הכל לפי המבייש והמתבייש:

ב המבייש את הערום. דברי הרב נמניש את הערום והחילוקים שבהם הם בפירוש בגמ' (דף פ"ו): אלל בתוספות כתבו דפשיטא דמבייש את הערום כגון

שרק בפניו או סקטרו חייב דבר בושמ הוא וקוגיא דגמ' שהציא הרב כשיישו דרך הפשטה והיינו לחקשין ערום בר בושמ הוא כלומר בר בושמ הוא בהפשטה בתמיה כיון דאילו לבוש ומי יפשיטנו והלא ערום הוא ועל דרך זה פירשו בית המרחץ בנימוקי הרשב"א ז"ל ודעת רבינו ז"ל כדפריש"י ז"ל ערום בר בושמ הוא בתמיה כיון שאינו מקפיד להלך ערום בפני בני אדם מי הוא בר בושמ (אפילו רוקקין צו או מוכין אצלו לא יהיה מתבייש) בית המרחץ בני אדם עומדים ערומים שם ואין להם בושמ ע"כ בהחובל:

ג המבייש את הישן וכו'. משנה שם (דף פ"ו): ואם מת וכו'. צע"ל ולא איפשטא בגמרא (דף פ"ו): ויש מי שכתב דאיפשטא מדאמרינן אלו הן הנמקין (פ"ה).

ממנו הכל מיד ואין [צ]קובעין לו זמן כלל. ואם נתחייב בבושת בלבו קובעין לו זמן לשלם שהרי לא חסרו זמון:

פרק שלישי

א כיצד משערין הבושת. הכל לפי המבייש והמתבייש. אינו דומה מתבייש מן הקטן למתבייש מאדם גדול ומכובד שזה שביישו זה הקטן בשתו מרובה: **ב המבייש את הערום או מי שהוא במרחץ [א]פטור.** נשבה הרוח והפכה שוליו על פניו והרי הוא ערום והוסף זה בהפשמתו חייב בבושת ואינו דומה מבייש את זה שנעשה ערום למבייש את שאינו ערום. וכן אם הגביה בגדיו ליהר או שעלה מן

הנהר וביישו חייב. ואינו דומה מבייש זה למבייש את המכוסה בבגדיו: **ג המבייש את הישן חייב בבושת.** ואם מת בתוך שנתו ולא הקיץ ולא הרגיש בזה שביישו אין גובין בושת זה מן המבייש. ואם תפשו היורשין אין מוציאין מידן: **ד המבייש את השוטה פטור והמבייש את החרש חייב.** המבייש את הקטן אם כשמכלימין אותו נכלם חייב ואם לאו פטור. ומכל מקום אינו דומה המבייש את הקטן למבייש את הגדול. ולא יהמבייש את העבד למבייש את בן חורין. ולא מבייש חרש למבייש פקח: **ה המבייש את חברו בדברים או שרקק על בגדיו פטור מן התשלומין.** ויש לבית דין לגדור בדבר בכל מקום ובכל זמן כפי שיראו. ואם בייש תלמיד חכם חייב לשלם לו בושת שלימה אע"פ שלא ביישו אלא בדברים [ב]וכבר נפסק הדין ישכל המבייש תלמיד חכם אפילו בדברים קונסין אותו וגובין ממנו [ג]ומשקל שלשים וחמשה דינר מן הזהב שהוא משקל תשע סלעים פחות רביע וקבלה היא בדינו שגובין קנס זה בכל מקום בין

א סמ"ג עשין ע"י טו"ח ס"י ת"כ: ב טור שם: ג סמ"ג שם:

לחם משנה

אין לו בושת קטן פעמים יש לו פעמים אין לו הא דמכלמי ליה ומיכלם הא דמכלמי ליה ולא מיכלם ע"כ. משמע דטעמא משום כסופא מהך צרייתא ולא משום זילותא דאי משום זילותא או בושת משפחה אפילו שהקטן לא מכלמי ליה ומיכלם יאח חייב משום בושת משפחה או זילותא וכו' איפשטא בעיין מהך צרייתא וכו' כ"כ הר"א ז"ל בצפיקו וכו' המוס' ז"ל וז"ל דמסיק משום כיסופא דידיה משמע דבעיין איפשטא ואפי' נאמר דרבינו ז"ל לא גריס הך וההיא אכתי קשה דלמטה גבי קטן שאינו נכלם אמאי כחז פטור קממא ולא כחז כמ"ש גבי ציישו יין ומה דאס חספ לא מפיקין מיניה משום ספיקא דבעיא הא צע"ל גמי החס איחא דאי טעמא משום זילותא או משום בושת משפחה אפי' קטן דאי מכלמי ליה לא מיכלם יש לו בושת. וז"ל להלן צעד רבינו ז"ל שפמי שבגמי צמקנא לא אמרו נפשטו בעיין דמשום זילותא מנה צרייתא דוהתייא דעדיין הבעיא לא נפשטה והוא מפרש דהבעיין צעי אי משום כיסופא דוקא הוי טעמא ולכן היכא ציישו יין ומה פטור או דילמא משום זילותא נמי איכא בושת כלומר היכא דאיכא מד מינייהו או כיסופא או זילותא איכא בושת ופשיט מקטן דודאי משום זילותא או בושת משפחה נמי איכא בושת דאי לאו הכי ליכא טעמא לחיובא בטקן כלל בשלמא אי אמרת משום זילותא או בושת משפחה איכא לתימר דהיינו טעמא דחיוב בטקן אע"ג דלא הוי טעמא ברירא כולי האי דכיון דהוא קטן אין בזה בושת משפחה כלל ולא זילותא מ"מ אמרינן דטעמא דצרייתא הוי האי משום דלא אשכחנא לה טעמא אחיניה אבל אי אמר משום כיסופא ולא משום בושת משפחה או זילותא האי ליכא בטקן כלל ומידן דלעולם טעמא משום כיסופא לחד ולא משום זילותא והאי קטן הוא דמכלמי ליה ומיכלם והשחא בטקן דלא מיכלם נאמר דטעמא דפטורה משום דלית ליה כיסופא ואפי' חיישין לזילותא ליכא ביה זילותא או בושת משפחה כיון דהוא קטן וכיון דלית ליה השחא טעמא דצרייתא משום כיסופא לא דחקין נפשין לומר דבטקן איכא זילותא או בושת משפחה דאי הוה אמרינן הכי מעיקרא הוה משום דלא הוה טעמא אחיניה צרייתא וכיון שכן לא איפשטא בעיין השחא נמי תבעי לן אי טעמא משום זילותא וקטן דלא מכלמי ליה ליכא ביה זילותא ולא בושת משפחה. אי נמי י"ל דהבעיא היא אי טעמא משום כיסופא ולא משום זילותא או משום זילותא או בושת משפחה ולא משום כיסופא ופשיט ליה מקטן דהוי משום זילותא ומידן המתוך דחייבי בטקן דמכלמי ליה ומיכלם והשחא אכתי צע"ל דבוכחא קיימא דאפי' דאמרינן דטעמא משום זילותא או בושת משפחה לרין שיהיה הקטן דמכלמי ליה ומיכלם אבל קטן דלא מכלמי ליה ליכא זילותא ולא בושת משפחה או דילמא טעמא לא הוי משום זילותא או בושת משפחה אלא משום כיסופא דידיה ולכן בעיין דמכלמי ליה ומיכלם ואי"כ נאשרה הבעיא בלי פשיטות ונתקיימו דברי רבינו ז"ל:

ד המבייש את הגר. הכי משמע ההם בקוגיא דטעמא דריי דאמר דעבד אין לו בושת הוא משום דאמר קרא אחיו ועבד לאו אחיו הוא ואמר שם בקוגיא ולטעמין

מגדל עז

פ"ג א ד כיצד משערין הבושת וכו' עד והמבייש את החרש חייב. פ' החובל: המבייש בו' עד העבד חייב. כ"כ פ' החובל (דף פ"ו): וצירושלמי ופרק הנמקין בפנהדרין (דף פ"ה): את הקטן בו' עד כ"מ ובכל זמן כנו שירא. פ' החובל (דף פ"ו): ה' ז' ואם בייש ת"ח עד אין לו מלק לעוה"ב. צירושלמי דפרק החובל וכו' אלפס ז"ל הביאו בלשונם:

הנחות מיימוניות

שאין השמיעה מופרת זו האומנת זו ע"כ: **ב** [ג] א"ר הניא אין נותנין זמן לחבלת ע"כ: **ב** [ה] ודוקא שהבושת בא ע"י שמגלה אבל אם מכה את הערום פשיטא דחייב אף על הבושת פרי' ע"כ: ה' [ג] וכו' פ' הנוצרת מימנו (ו"ל): [ג] בירושלמי הו' בר נש אקפד לר' יהודה בר הניא אחא עובדא קומי רשב"ל וקנסיה ליטרא דהבא:

פ"ד א ב הנוגף את האשה וכו' ואם נגפה אחר מיתת בעלה נותנים אף רמי ולדות לאשה. כחזקת האשה דאין דבר זה מחזור מן הגמרא וההלכות וכו'.

פ"ד א ב הנוגף את האשה וכו' ואם נגפה אחר מיתת בעלה נותנים אף רמי ולדות לאשה. כחזקת האשה דאין דבר זה מחזור מן הגמרא וההלכות וכו'. וכתב מה"ר ב"ר אב"ד לרבינו טענה ברורה לסמוך עליה וכו'. ולי נראה שטעם רבינו משום דק"ל דהלכה כרבה משום דבבבא קמא פירש רש"י פירש איהיה לבעל או ליוורשין וכו' פשטא דלישנא לא משמע אלא ליהיה לבעל בלחוד וכיון דהלכה כרבה שחס חבל דה לאחר מיתת הבעל זכתה האשה בהם הוא הדין לשאר אשה דעלמא ואפי' אינה אשת גר ומשמע דטעמיה דרבה משום דכי היכי דאשכחן דקרא זכי לבעל דמי ולדות מדמתיב בעל האשה הכי אשכחן דזכי לה מדמתיב ויאלו ילדיה ולא כתיב ויאלו הילדים וע"כ איז לן לאוקומי כשחבל

בארץ בין בחוצה לארץ: ו מעשים היו אצלנו תמיד בכך בספרד ויש תלמידי חכמים שהיו מוחלין על זה וכך נאה להם. ויש שתובע ועושין פשרה ביניהן. אבל הדיינים היו אומרים למבייש חייב אתה ליתן לו ליטרא זהב: ו אע"פ שהמבייש שאר העם בדברים פטור מן התשלומין עון גדול הוא. ואינו מחרף ומגדף לעם אלא רשע שוטה. ואמרו חכמים הראשונים שכל המלביין פני אדם כשר מישראל בדברים אין לו חלק לעולם הבא: ו יש הכאות רבות שיש בהן ביזוי וצער מעט ואין בהן נזק. וכבר פסקו להם חכמים דמים קצובים. וכל המכה לחבירו הכאה מהן משלם אותו הממון [ד] הקצוב וכולן קנסות הן. ואותו הממון הקצוב הוא דמי הצער והבושת והריפוי והשבת. בין צריך לרפואה ושבת בין לא צריך כזה הוא [ה] משלם: ו וכמה הוא משלם. א"ה בעובט בחבירו ברגלו משלם חמש סלעים. הכהו בארכובתו משלם שלש סלעים. קבץ אצבעותיו כמו אוגד אוגדה [ו] והכהו בידו כשהיא אוגדה משלם שלש עשרה סלעים. [ז] ונתקע את חבירו בכפו משלם [ח] סלע. סטרו על פניו משלם חמשים סלעים. סטרו מאחוריו ידו משלם מאה סלע. וכן אם צירם באזנו או תלש בשעריו או שרקק והגיעו [ה] הרוק בבשרו או העביר מלית מעליו ופרע ראש האשה [י] משלם מאה סלע. וכוה הוא משלם על כל מעשה ומעשה. כיצד כגון שבעט בחבירו ארבע בעימות אפילו זו אחר זו משלם עשרים סלעים. סטרו על פניו שתי סמיות משלם מאה סלע וכן בשאר: ו כל אלו הסלעים הם מכסף ארץ ישראל באותו הזמן. שהיה בכל סלע [י] וחצי דינר כסף ושלשה דינרין ומחצה נחשת. לפיכך מי שנתחייב בהכאות אלו לשלם מאה סלע הרי זה משלם שתיים עשרה סלע ומחצה כסף נקי: ו במה דברים אמורים במכובד אבל אדם שהוא מבוזה ואינו מקפיד בכל אלו הדברים וכיוצא בהן אינו נוטל אלא לפי מה שראוי לו וכמו שיראו הדיינים שהוא ראוי [י] ליתול. לפי שיש בני אדם שעורין שאין מקפידין על בושתם וכל היום מבזים עצמן בכל מיני ביזוי דרך שחוק וקלות ראש או כדי ליתול פרוטה אחת מן הלצים המשחקים עמהם:

פרק רביעי

א הנוגף את האשה ויצאו ילדיה אע"פ שלא נתכוון חייב לשלם דמי ולדות לבעל ונוק וצער לאשה: ב וכיצד משערין א סמ"ג עשין ע"ב: ב סמ"ג שם טו"ח ס"מ תכ"א:

לחם משנה

ולטעמיה תקשי לך גר לדברי הכל כלומר דאפילו לרבי מקרי אחיו וא"כ ודאי דלית ליה נוסח לכ"ע:

ז קבין אצבעותיו וכו'. היינו פירוש סנוקרת והיא דומה לצעיטה וארכובה שהכל הוא בגופו אבל לפירוש רש"י דהוי אוכף החמור לא הוי דומיא דאינך ולכן כתב מה"ר ז"ל דפירוש רבינו ז"ל נכון:

פ"ד א ונוק וצער לאשה וכו'. כתב רש"י ז"ל דהאי נוק הוי כחבלה ודינו קלוב כחמור כלומר דאם הוא צפרט שני חלקים לה ואחד לו וההפך כגלוי. וה"ה ז"ל כתב דרבינו נראה לו דכיון דבבבא קמא סתמא מיתניא משמע דכל נוק הוי לאשה כפשטא דבבבא קמא. וקשה דרש"י ז"ל למה הוכרח לפרש כן הא צפרק שור שנגמ ד' וה' (דף מ"ג). אוקומיה הך בבבא קמא בגרובה וכיון שכן ראוהו הנוק והצער לה דאפילו הולדום פריך שם בגמ' דלהוי עליה חי לאו דאפיקא קרא דמשמע דאפי' בעל בזות הוי דמי ולדות שלו: גם לרב המגיד קשה דמה הכרח הוא לרבינו ז"ל לומר דבבבא קמא הוי הכל שלה משום דבבבא קמא סתמא מיתניא ופשטא משמע דכל הנוק שלה הויא הא אוקומיה לה בגרובה וא"כ דוקא משום דהוי גרובה הוי כל הנוק שלה אבל נשואה לעולם דדינה כמו שקלוב כחמור. ונראה לומר דאע"ג דבבבא קמא מוקמינן לה בגרובה היינו לאוקומי סיפא דאין האשה נותנת ליוורשיה דאמתי לא יריית לה בעל אבל רישא דנוק וצער לאשה בכל גווגא הוי בין בגרובה בין בגרובה אלא דינא דסיפא בגרובה בלחוד היא תדע לך דאמתי לא תני רישא דיני דריפוי

מגדל עון

י כל אלו הסלעים וכו' עד כסף נקי. ריש פרק שור שנגמ ד' וה' (דף ל"ו) ופרק המוגל: יא בד"א במכובד עד סוף הפרק. פ' המוגל:

פ"ד א ב הנוגף את האשה ויצאו ילדיה אע"פ שלא נתכוון חייב לשלם דמי ולדות לבעל ונוק וצער לאשה וכיצד משערין דמי ולדות שמיין אם האשה כמה היחה יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה

בקול באונו ולא כבתבת יד ע"כ: [ס] בח"ק ודלא כרבי יוסי הגלילי משום רבי יהודה דאמר מנה ע"כ: * [ט] הדיינו כסף מדינה דמסיק רבי יהודה בפי' דקדושיה אם ר"ל מנה צורי או מנה מדינה וישל דבבבא קמא דאמר ר"ל דוקא במקום שהחזיר סלע אבל מנה וזה אינם של מדינה שהרי בשמעתין דהבא כששאל על דברי ר"ל הגלילי דאמר מנה אם ר"ל מנה צורי או מנה מדינה אין פושט מדרבי יהודה וגם בפרק אע"פ גבי עני שנתן לאשתו כלים של ג' זו ואומר שהם של בנייה דאי של צורי עני מנין לו כל ה' ואין מוכיח מדרב יהודה: יא [י] ובתוספתא דב"ק הבהו באחד ידו בנייר ובפנקס ובעורות שאינן עבודין כפימיום של שטרות שבידו נותן ארבע מאות וזו לא מפני שמכה של צער הוא אלא מפני שמכה של ביוון הוא שואמר קומה

על עצדו, אבל צת לאציה, הגם שיש צידו למוכרה הלא עיקר המכר הוא צאופן שחתייעד, דזה כוונת התורה וכמו דאינו מוכרה לקרוצים ואם מוכרה ע"מ שלא לייעד הוי מתנה ע"מ שכחוצ צתורה, והקונה אשה צאופן שמצפה שחיהה אשתו אינו מקפיד רק על יפיה והוא במקום הפנים, ולכן אמרו שפיר כגון שפצעה צפניה דזה ודאי הוי פחות צמכירה אלל האב, לכן כתב רצינו לקמן פרק ד' הלכה י"ד אס נוק הפוחת אותה מכספה הוא הרי של אב כו' וכן נוק שאינו פוחתה מכספה, פירוש אלל וצינא דאב, אבל למכור צשוק ודאי דפוחת וזה דמי שיהי אלל עצמה וזה שייך אללה ומסולק תלונת ההמ"ג, ורצינו דייק המחסר לכון לשון ירושלמי ריש הנחנקין עד שיחסר לענין נוקין יעו"ש ודו"ק:

פרק ג

הלכה ז וכוזה מושלם על כל מעשה ומעשה כו':
נ"ב, מהך עובדא דחנן צישא ריש פרק שור שנגמ, ואין לומר דחנן הוי אחר גמר דין דהא צצבל הוי ואין דנין זה צצבל רק היה על ידי דתבע ליה למיעל לא"י כמוש"כ צהלכות סנהדרין פרק ה', וכן צתוס' ריש סנהדרין והוי קודם שעמד צדין ומכ"מ חייב על כל הכאה ופשוט:

פרק ד

הלכה ב ואם נגפה אחר מיתת הבעל גותנין אף דמי ולדות לאשה:

נ"ב רצינו מפרש הך דאמרו ערכין דף ו' צאשה שיאלה ליהרג דאין ממתנין לה עד שחלד פשיטא גופה היא ס"ד אמיינא כו' ממונא דבעל הוא ולא נפקיד מיני' קמ"ל. פי' דקמ"ל דלאו ממונא דבעל הוי אלל גופה וכי חובל את גופה הרי משלם להאשה אלל כי איתא בעל צשעת החבלה וכי לוי רחמנא לבעל ההריון חכות הבעל צהולדות צא צעת הנגיפה אלל כי מת בעל צעת הנגיפה אז אין הולדות שייכים להבעל שיהא שלו להורישן והחובל משלם להאשה דמי הולדות כחובל צגופה שמשלם לה והתוס' פסקו דלכו"ע משלם ליורשיו של בעל [וכן רצינו צפי' המשנה פסק כרצ חסדא ומוריש ליורשיו] ואזדו לטעמייהו דפי' צמסכת סוטה דף כ"ו דקמ"ל דאע"ג דממונא דבעל אינון רחמנא רבי דאין ממתנין עד שחלד יעו"ש. ומסתברא כרצינו דאם נאמר דהולדות הם של בעל וכממונו הוא

להורישן ליורשיו א"כ כשהאשה עצמה נגפה עוצרה אז נטלה סס כדי להפיל משלם דמי ולדות לבעל וזה לא שמענו ונ"ל דכגופה דמי והן של עצמה אלל דצשעת החבלה זכתה רחמנא הדמים לבעל ואימתי חייבה תורה רק צנגפו צה אחרים אבל צחובלת היא צעצמה לא חייבתה תורה לשלם לבעל. ודו"ק. (מלואים).

הלכה י החובל בעבר כנעני של חבירו כו':
נ"ב, עדד שחבל צעצמו ויאל לחירות משלם לרבו נזק, תוספתא צ"ק:

פרק ה

הלכה ו אבל אם לא היו שם עדים כלל כו' פטור מן הנזק והצער כו' וחייב בשבת כו':

סברת רצינו הוא לחלק צין נזק וצער דחבלה לפגס וצער דמאנס צתולה, דצחבל צצן חורין הלא כיון שאינו משלם עפ"י עצמו נזק א"כ כי נותן לו שצת נותן לו מה צצטלו ממלאכתו כל יום כיון דאינו נותן לו דמי ידו, ורק משלומי נזק שפחות צדמיו ממה ששוה למכור צשוק זה לא עומד למכירה, וכן משלומי צער הלא הוא ענין שכבר עבר שצערו, אבל אין דרך אדם צר דעת לצער עצמו צחסרון אבר צעד כל דמים שיתנו וכמו דאמר הגמרא ה"נ לא שקיל ומצער נפשו לכן צזה אינו משלם עפ"י עצמו, אבל צתולה שעומדת להתקדש ויטול אציה דמיה מהמקדש וכשהיא צעולה היא נפגמה הרצה, וכן הצער הלא ציד אציה לצערה צמסרו אותה למנוול ולמוכה שחין ולכן צערה לאציה, וכיון שעומדת היא לכך לזה משלם המאנס פגס וצער ע"פ עצמו דממונא מעליא הוי, והגמרא דפריך והא צושת ופגס צדוקא נקיט דפגס ממונא הוי ופוק חזי דצרי רצינו צפרק ה' מהלכות סנהדרין הלכה י"ד ולא כל המשלם ע"פ עצמו כו' שהרי הפגס והצושת והכופר כו' משלם אדם עפ"י עצמו ואין דנין אותו דייני חו"ל, הרי דהשוה הפגס צצתולה לצושת צחבלה, ונקיט לשון הגמרא צהחובל דפריך מצושת ופגס והוה"ד צער דאונס אין דנין צחו"ל אע"ג דמשלם עפ"י עצמו וכמו שנתבאר ופשוט:

פ"ו הלכה י או שפטר מים על חבירו וכו':
נ"ב צ"ק (דף ו) פותקין ציצותיהן אי צהדי דאזלי מוקי כמו הוא יעו"ש:

בבא קמא דף לה

ר"י שפתי כהן

חשן משפט תב הלכות חובל בחבירו

מאירת עינים

סעיף מ"א נ"ו הוא דמי כו'. ר"ל הריפוי והשגת הוא צללו, שאף אם יש ממנו אותה הכאה הולכות ממנו דריפוי או שגת, אין צריך לשלם לו יותר. *ועי' שו"ת קצת שניו לשון ז"ל, ואמרו שיתן האער והנזק והריפוי והשגת כו', דמשמע דתחלת תיקונו היה כ"כ בשלל הריפוי והשגת כו', וללא צורך קצת כו', וגם אמירה זו לא מצינו שאמרו כן: נהו בין צריך לרפואה. בסוף סימן זה [סעיף מ"ג] כתב מור"ם דעת המולקיס ע"ז ואמרו דדמיס הללו אינן בשלל ריפוי ושגת, כי לא קצו דמיס קצוים כי אם אצער ונזק שהן צלל מכות שמכה אדם לחבירו, ואם יש ריפוי ושגת משלם

עד נוסף על קצוה זו לפי הענין, וזהו לא יוכלו חו"ל ליתן ענין קצוה: **מש"ם** [מ"ג] מש"ם ק' סעיף כו'. וצטור סעיף ל"ד מס"ס כאן ז"ל, או שפרע ראש האשה משלם ק' סעיף כו'. וכתב ד"מ סעיף (ל"ד) [מ"ג] ג"ס ימוקי מוהר"ם [מהר"ק, ד"ה דין מאן] [מ"ג] ז"ל, המלעיג על דברי חכמים לוקה, והקורא לאשחח חבירו זונה או פרוצה לוקה ד' מלקיות, דתנן [ב"ק צ"ג ע"א] פרע ראש האשה נותן לה ארבע מאות זוז, ומדלא מגבינן קנסא צלל לוקה ד' מלקיות. ועיין לעיל סימן צ' [בד"מ סעיף ב'] מה שכתבתי ג"ס מהר"י וי"ל [סי' קמ"ז] [ור"ל ד"ס כתב דכל מלקיות הוא ארבעים זוז], עכ"ל ד"מ:

מ (ד) דין המבייש ת"ח בטרור יורה דעה סימן רמ"ג (סעיף ז').

מא (י) יש הכאות רבות שיש בהם ביוזי וצער מעט ואין בהם נזק וכבר פסקו להם חכמים דמים קצובים וכל המכה את חבירו הכאה מהן

משלם אותו הממון הקצוב וכולם קנסות הן ואותו הממון הקצוב **הוא דמי הצער והבושת והריפוי והשגת** **ה"בין צריך לרפואה בין לא צריך זהו משלם וכמה הוא משלם הבעט בחבירו ברגלו משלם חמשה סלעים והכהו בארכוכתו משלם שלשה סלעים** **קבץ אצבעותיו כמו אוגד אוגדה והכהו בידו כשהיא אוגדה משלם י"ג סלעים** **תקע את חבירו בכפו משלם סלע** **סטרו על פניו משלם חמשים סלעים** **סטרו באחורי ידו משלם מאה סלעים** **וכן אם צרם באזנו או תלש בשערו או רקק והגיע בו הרוק** **משלם מאה סלעים** **וכזה הוא משלם על כל מעשה ומעשה** **כיצד כגון שבעט בחבירו ארבע בעיטות אפילו זו אחר זו משלם עשרים סלעים** **סטרו על פניו שתי סטירות משלם מאה סלע** **וכן בשאר** **הגה** **ה"י** **אומרים אף על גב דאיתא בגמרא הקורא לחבירו ממזר סופג ארבעים מכל מקום יש מקומות שאין נוהגין כן והולכין אחר המנהג.**

ציונים ומקורות (ו) לשון רמב"ם ע"פ מהובל דין ט'. (ז) הרא"ש נחשבה כלל ק"ה סי' א'. (י) בר"י רע"ג, ותוקן ע"י הרמ"א במהדורתו, והוסיף ציון הסעיף.

ביאור הגר"א

אינו יכול לזכר חייב, כמ"ס צ"ק דקדושין [מ"א א'] צאומר השעב לי שאין עבדי אלה: **סעיף מ"א** * (ליקוט) קבץ כו'. לשון הערוך [ערך סנוקרת] פירוט, מאחורי היד הכהו צנפיו, ו"ל הכאה צאגרוף תחת היד. וכתב שם, לרכוזה ג' מפני שמכה בג' פרקים, סוף הידן וראש השוק ועל קטן שצנימס, לנעיטה ה' מפני שמכה בה' אצבעות שצרגליו, לסנוקרת י"ג כנגד י"ג חוליות שד' אצבעות, ר"ל הפקיס, וחוליא ראשונה של גדול שהיא צוה עם חוליות השלישיות של ד' האצבעות, שצנכחה מכה עם ה"ג חוליות. ועיין גאר הגולה [אות ט'] שהביאו בקולר. אבל צרגל לא מנה החוליות, שאין הכאה צאה עם מהחוליות, והחוליות של אצבעות היד הן מנוצרות שצפרקים של אצבע כאחד לכן תשיע להו כאחד, משא"כ צצרכים ששם כל ה' גולטין והכאה צאה משלשקן, והטעם זה כי כל הכאה שצאה מדצרכים מחולקים מרגיש מכל אחד צפרטיות (ע"כ): נ"ו. (ליקוט) תקע כו'. כת"ק [ב"ק צ"ג ע"א], ואע"ג דר' יהודה נשיאה עבד כר' יוסי הגלילי [שם ע"ב], לא קי"ל כותיה אלא כהנן עובדי דריש פ"ד [שם ל"ז ע"ב] דנתמאי יניהו (ע"כ): (ליקוט) תקע כו'. כת"ק, ואע"ג דר' יהודה נשיאה עבד ע"ס כר' יוסי הגלילי, סמיכין ארבי יוסף ורבי הונא צריש פ"ד דעבדו כת"ק, הרא"ש ע"ס [פ"ה סי' י'] ושאר פוסקים (ע"כ): **נה** **וכזה הוא כו'.** [שם] **ל"ז א'.** נ"ט. מכל

באר הגולה

סעיף מ"א ז. ע"ס [ברמב"ם פ"ג מחובל] דין ט', מהא דשלם ליה רב סקלא לרב נחמן (וכו') הרי אמרו לרכוזה שלש זכר, ע"ס [ב"מ] צ"ג דף כ"ז ע"ב. ה. עיין צנמה שכתבתי בסוף הסימן. ע. כתב הרב המגיד [שם ה"ט] לשון הגמ' [שם] לסינוקרת י"ג, ופירש הרב קבץ אצבעותיו, ורש"י ז"ל [שם ד"ה לסנוקרת] פירש פירוט אחר, וזה הנכון. וה"ל [שם י"ב ע"א מדפי הר"י] כתב ג"ס הרא"ה והערוך [ערך סנוקרת] הצועט צרגלו ה' לפי שהכה צנמה אצבעות שצרגלו, **לארכוזה** ג' לפי שיש צה שלשה פרקים, לסינוקרת י"ג, שהוא הכהו מאחורי ידו, לפי שיש צדו י"ג פרקים לצד מפרק הגדול שלא הכה צו, וזה עם פרק העליון. י. זה כתב צפירוש מה ששינוי השוקע לחבירו נותן סלע וכו', ע"ס פ"ח (צ' ד' ע"א), אבל יתר המפרשים פירשו שחקע צאזו צקול גדול, ופירוש אחר המכה כנגד אזני וכן פירש רש"י ע"ס [ד"ה התקטן], והדין כת"ק דמתני' ע"ס. הרב המגיד [שם]. כ. כל זאת הצנח היא צנמה [שם]. ל. דקדושין פ"א דף כ"ח ע"א. מ. וכתב ע"ס [הרא"ש מחובל בציונים אות י"ז] שיש רשות לקנות אותם כפי החיקון, שרשות לעשות גדר ותקנה לעצמה לפי ראות עיניהם וכו'.

מקום כו'. כמ"ס צ"ק [קמ"ז צ'] ולא ישנו ממנהג כו', ושאר מקומות:

פתחי תשובה

סעיף מ"א ח. סופג ארבעים. עיין בתוס' קידושין כ"ח ע"א [ד"ה הקורא] שכתבו דהיינו מדה כנגד מדה, הוא אומר שחבירו עבר בלאו לפיכך כו', ע"ש, ובמג"א סימן תר"ו ס"ק מ' מבואר דהיינו הלאו דלא יבוא ממזר [דברים כ"ג ג'] כו', ע"ש ובמחצית השקל שם. ועיין בתשובת חתם סופר חלק ח"מ סימן קפ"א שכתב דלא קשה א"כ המבייש רוק מאי איכא למימר, ד"ל עכ"פ רוצה הוא להביאו לידי מלקות לכשישא אשה, וכן מבואר בישי"ש פ"ח דב"ק סי' מ"ד ע"ש. וכתב עוד בישי"ש שם, לאו דוקא הקורא ממזר דינו במלקות, אלא כל הוצאות שם רע שהוא בלאו. ובחתם סופר שם כתב עליו, לולא דבריו הייתי אומר באומר לו אכלת חלב וכדומה, אפשר שכבר עשה תשובה, וכן אבותיו של ממזר אפשר שהיה באונס או עשה תשובה, משא"כ שם ממזר הוא פגם מתדבק וחורשו שעתיד לעבור על לאו דלא יבוא בכל עשה כשישא אשה. וכתב עוד בחת"ס שם, והנה המלקות נוהגין לפירותן בממון, וכתב במהר"י וי"ל [סי' קמ"ז] דהוא מ' זהובים, וכ"כ הרמ"א בשו"ע סוף סימן כ' כו', ובישי"ש פ"ח דב"ק סי' מ"ט כתב שצמא בשם הגדולים לפדות המלקות בה' זהובים ריינוס, ומנהג הלכה אפילו בע"כ של המתבייש, ובאמת ט"ס הוא בישי"ש וצ"ל בה' זהובים ריינוס, וכן הוא בתשובת מהרש"ל סי' ק"א שמונה זהובים כו' [ועיין בתשובות נחלת שבעה ח"ב סוף סי' ס"ו]. וראיתי עוד בישי"ש שם קודם תגר על שרגילים לחלק הקנט לבני ישיבה וכדומה, וגזרו על כל הוראה ספרו שיאמר להמתבייש שהממון שלו הוא לעשות מה שירצה. ואמנם מההר"י סוף סי' קמ"ז פסק שיתן מ' זהובים לצדקה והמתבייש יברור מה לעשות בהם, ונ"ל שאין כאן מחלוקת, דודאי בפוגע בכבוד

באר היטב

סעיף מ' בר. ת"ח. וראשונים [וממונים] הקהל כמ"ס, כן כתוב צנמוצת מהר"י לצמ לו סי' (כ"ט) [מ"ח], וע"ש נאריכות. [ש"ך סק"ט]. [א"ה], יען ראינו צנפר צני חיי שהעמיק צנימן זה וצנימן שא"ח הרה ספקי דמים שהנזלו צנפר כנסת הגדולה מכמה משנות גדולי ראשונים ואחרונים, הם המדצרכים מעניני קנסות וציונים וכדומה לזה, אמנם א"ל לפירוטן הגה כי רצים הם מאלד והרזה לעמוד עליהן יעין אחריהן צנמוצת: [סעיף מ"א בה. מעשה. וצטור מס"ס כאן ז"ל, או שפרע ראש האשה משלם מאה סלעים כו'. וכתב ד"מ ג"ס נמוקי מהר"מ ח"ל, המלעיג על דברי חכמים לוקה, והקורא לאשחח חבירו זונה או פרוצה לוקה ד' מלקיות, דתנן פרע ראש האשה נותן לה ט' זוז, ומדלא מגבינן קנסא צלל לוקה ד' מלקיות. ועיין מה שכתבתי צנימן ג' ג"ס מהר"י וי"ל דכל מלקות הוא מ' זוז, עכ"ל. סמ"ע [סקנ"ט].

גליון מהרש"א

סעיף מ'. דין המבייש ת"ח בדברים. ואף צלמו מכוין, כל שהולול מפורש. משונה מהר"ש הלי חלק יו"ד סי' י' עלה ל"ז ע"ג. ש"ך סק"ט. וראשי וממוני הקהל. וצנמוצת הרא"ש סי' קי"א ד"ה ועוד [שם], כתב שקצו צניו צנימן שכתב ריב"ש [ב"י פ"ג]

הירושני רעק"א

ש"ך ס"ק ט'. וע"ש באריכות. ל"ב, וכמ"ס א"ס הוא כהן, עיין צנמוצת הריב"ש סי' ל"ד. ועיין צנמוצת רשד"ס [וי"ד] סי' ק', וצנמוצת ראש"ח סי' ל' וסי' קי"א, וצנמוצת פני מש"ס [פ"ג סי' י'] [ת"ר סי' ח']:

יש צנללנו ללא נוסף והמקללו חייב נידוי או מרתום.

תלמיד, ובכן כאשר הפץ רב חסדא לדעת הי מתניתין נצל רמי בר חמא הודמנות זו ואמר ליה „לכי תשמע לי“ כלומר אם תלבשני אצטלא דרבנן, היינו שתסמוך אותי, עשה רב חסדא רצונו שקל סודרא כרך ליה, כלומר סמכה שסודרא היתה לבוש הסמיכה ראה מש״כ בס׳ דרכי התלמוד וחדותיו מחקר י״ז תלבושת התלמיד חכם.

כ״א ע״א, רש״י ד״ה ושאינה יוכת שער, שר ששמו שאינה כו׳, יעוין בזהר שלה קס״ג ב עד דרגא בתרייתא דאקרי שאינה היא דאפיל ביתן דעלמא ולא דיירין בהו בני נשא כו׳, וע׳ בס׳ מלאכי עליון ח״ב ערך קט״ו.

כ״ב ע״א, אשו משום חצונו כו׳, בהגרצ״ח: ע׳ נימוקי יוסף שהקשה לפ״ו איך שרי להדליק נרות לצורך שבת כו׳, ויעוין בירושלמי דמאי פ״ז ה״ד אדם עומד מערב שבת ואומר הרי זו תרומה למחר כו׳, וראה שו״ת מן השמים לר״י ממרויש סי׳ ב׳ ובהגהותי שם.

כ״ג רע״א, רש״י ד״ה היכי משכחת לה כו׳ לישנא אחריתא כו׳ ולא שמעתיו, צ״ל ול״א [בקיום למעלה לסימן ר״ת], ר״ל ולישנא אחריתא שמעתי, וכזה במנחות נ״א ב רש״י סד״ה כהנים הדיוסות.

כ״ד ע״א, א״ל רבא לרב נחמן ולימא מר הלכה כר״מ במועד שהרי ר׳ שמעון מודה לו כו׳, עיין ביצה כ״ג סע״א אמר רבא אמר רב נחמן אמר שמואל ואמרי לה אמר רב נחמן לחודיה הלכה כר׳ שמעון שהרי רבב״ע מודה לו, א״ל רבא לר״ג ולימא מר הלכה כר״י שהרי חכמים מודים לו, א״ל אנא כר״ש ס״ל ועוד שהרי רבב״ע מודה לו, מוכח דר״ג ס״ל הלכה כר״ש גם נגד חכמים.

כ״ז ע״ב, תוד״ה קמ״ל אין הולכין בממון אחר הרוב, תימה וכו׳ וי״ל דגבי דינינים שאני דחשיב מיעוט דידהו כמי שאינו כו׳ — עיין בהגהות הגרצ״ח הכא ובשו״ת בית יצחק או״ח סי׳ ב אות ו׳ ויבואר ברצ״ה במיוחד.

ר״א לא עביד אינש דינא לנפשיה וכו׳, ע׳ מקור חסד לס׳ חסידים סי׳ ת׳ אות ב באריכות.

כ״ח ע״א, רב ינאי אמר מאי שכור את שניו כו׳, ע׳ בפירוש רבינו חננאל עה״ג שכו׳ ודברי רבינא נדחו, ובהג״ש דצ״ל ר׳ ינאי, ולכאורה גירסת הר״ח מוכרחת דאיך יתרח׳ ר׳ ינאי קושי׳ ר״ב המאוחר ממנו ועמש״כ להלן ל״ז א.

אמר רבא מאי זה וזה פאה לפוטרו מן המעשר, כדתניא המפקיר את כרמו והשכים בבוקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר, יעוין במל״מ הל׳ תרומות פ״ה ה״ט שכו׳ יש להסתפק בהא דקיי״ל דפאה פטורה מן המעשר אם פטור זה הוא משעה שהפריש או דילמא לאחר שזכו בה עניים כו׳ עיי״ש.

ל״ב ע״א, תוד״ה איהו קעביד מעשה כו׳ דרחמנא אחשיבא להנאה מעשה, הארכתי בדרוש עה״פ ושמו בני ישראל את השבת לעשות את השבת.

ל״ה ע״א, ההיא תורא דהוי בי רב פפא דהוה כיבין ליה חינוכיה עייל ופתקיה לנזויתא ושתו שכרא ואיתסו, ידוע שרב פפא היה עושה שכר ע׳ בבא מציעא ק״ט א, וראה מהרש״א שבת ק״מ ע״ב ד״ה אמר רב פפא האי מאן דאפשר למשתי שכרא ושתי חמרא עובר משום בל תשתית, שכו׳ כי לטובת עסקו אמר כן לאשר היה עושה שכר וחפץ שיקפצו עליו זביני, וע׳ עירובין כ״ט רע״ב שאמר רב פפא אישתי שכרא לית לן בה כו׳, בבבא מציעא ס״ה סע״א אר״פ שכראי לא פסידו כו׳, שם ס״ו ב אמר רב פפא האי אסיכתא אשכחיה דקא שתי שכרא קני כו׳, ובבבא בתרא צ״א סע״ב אמר רב פפא כל מילי עתיקא מעליא לבר מתמרי ושכרא כו׳, ועוד בכ״ד.

ל״ז ע״א, אמר רב ינאי מרישא נמי דייקא כו׳, לכאורה צ״ל רבינא (עמש״כ לעיל כ״ח א) ולכן הובא אחר ר״א, אבל נראה שאין צורך להגיה אך „רבינא“ כינוי מורכב ממלים „רב ינאי“ ויבואר ברצ״ה במיוחד.

מקבלין אותה עליהם משום שכינה, וכ״כ בשבועות כ״ט ב ד״ה שבועת העדות, וע׳ נדה ג׳ ע״א תוד״ה כל הכשר, והנה כן מצינו בריש מדרש רות פ״א ויהי בימי שפט השפטים דבורה ויעל, וברש״י שפטים ה׳ ו׳ בימי יעל חדלו ארחות מלמד שאף יעל שפטו את ישראל בימיה, ועמש״כ בס׳ קוי אור מאמר בתי המשפט בא״י.

ע״ב, ואי תפס לא מפקינן מיניה, ע׳ מרגליות הים סנהדרין ב׳ ע״ב, אות יב.

ט״ז ע״ב, תוד״ה ר׳ אלעזר אומר כו׳ ואר״י דהכא גרסינן ר׳ אלעזר שהוא אחר ר׳ מאיר והתם גרסינן ר׳ אלעזר שהוא קודם ר״ע כו׳ — יעוין תוס׳ עבודה זרה מ״ה א ד״ה אר״ע, נזיר ס״ה א ד״ה כמה שיעור כו׳ ובכ״ד.

אמר ירמיה לפני הקב״ה רבש״ע אפילו בשעה שעושיין צדקה הכשילם בבני אדם שאינם מהוננים כרו שלא יקבלו עליהן שכר, כ״ה בבראשית רבא פ״ע אם בא אדם אליך שחירת תן לו, ערביית תן לו, שאין אתה יודע איזהו הקב״ה מכתוב עליך זה או זה, הרי כי אע״פ שהנותן מכוון לקיים המצוה עכ״ז יתכן שאין הקב״ה מכתוב אותה לזכותו ואינו מקבל שכר עליה, ובספרי מקור הברכה שעל ברכות המצות כתבתי שמטעם זה אין מברכין כשנותנים צדקה לאשר חיישינן לרמאי, ואם כי אנתנו נחזיק טובה לרמאי (ע׳ כתובות ס״ח רע״א) אבל הרי לא קיים מצוה, ויעוין בס׳ המצות להרמב״ם ל״ת רל״ב שכו׳ הזהירנו שלא למנוע צדקה והרחבה מאחינו האביונים אשר נדע ענינם כו׳, הדגיש שקיום המצוה היא בעני הגוף, ויעוין במקור חסד לס׳ חסידים סי׳ תק״ג שהבאתי מזהר בראשית כ״ה ב המה הגבורים גוי אנשי השם, אינון מסטרא דאלין דאתמר בתון הבה נבנה לנו עיר ונעשה לנו שם כו׳ לא לשמא דה׳ אלא למיעבד לון שם וכו׳, והערתי שלא נקטו הכא בשעה שנותנים צדקה הכשילם, כי אם בשעה שעושיין צדקה, כלומר לא נותנים מכיסם אלא שמשחילים בעד אדם בכדי להתפאר ולהתגאות א״כ אין נתינה בפועל למי שזקוק לכך ואין כוונה למצוה הרי שאין נתינה ואין מחשבת מצוה ובכן אין מקום לשכר, וע״ע בס׳ חסידים סי׳ תתנ״ד ובמקור חסד שם.

תוד״ה הושיבו ישיבה על קברו כו׳ לאו על קברו ממש אלא בריחוק ארבע אמות, במקור חסד לס׳ חסידים סי׳ ר״ן הבאתי מבבא בתרא ג״ח ב שאביי אתא לקברו דרב טובי בר מתנה, והרי אביי כהן היה דמבית עלי קאתי (יבמות ק״ה ב) וע״כ שאך סמוך לקבר היה, וכן בברכות י״ח ב בעובדא דאבוהו דשמואל דהוה קא מיפקדו גביה זווי דיתמי כו׳ אויל שמואל לתצר מות כו׳, והנה שמואל כהן היה (ע׳ מגילה כ״ב סע״א) וע״כ שלא על קברו ממש אך סמוך כו׳ עיי״ש.

י״ז ע״א, ועל האחרון משלם ח״נ, בהגהות הגרש״ש דמדקדק מדקתני אחרון כו׳, ויעוין מש״כ הגרש״ש בנזיר כ״א ע״ב ד״ה ומה אחרון דקתני אמצעי כו׳.

כי ע״ב, אמר ליה רב חסדא לרמי בר חמא לא הוית גבן באורתא דאיבעיא לן מילתא מעליותא, אמר מאי מעליותא, אמר ליה הדר בהצר חבירו כו׳, אמר ליה [רמי בר חמא לרב חסדא] מתניתין היא, [א״ל] הי מתניתין, אמר ליה לבי תשמע לי, שקל סודרא כרך ליה, עובדה זו מפליאה מאד איך הרהיב רמי בר חמא לדרוש שרב חסדא רבו ישמש אותו, ומלבד כבוד רבו הלוא היה רב חסדא גם חותנו של רמי בר חמא והרי חייב אדם בכבוד חמיו, ואיך יהין לדרוש כי רבו—חותנו ישמש אותו, ועוד תימה נוסף, כידוע היה רב חסדא כהן והלוא אסור להשתמש בכהונה, ברם כעין עובדא זו יסופר מר׳ יוסי ב״ר חנינא דהוה ר׳ שמעון בן אליקים משתקיד עליה למסמכיה ולא קא מסתייע מילתא, יומא חד הוה יתיב קמיה דר׳ יוחנן אמר ליה מי איכא דידע כו׳, א״ל ר״ש בן אליקים: דין [היינו ר׳ יוסי ב״ר חנינא] ידע, א״ל לימא אינו, א״ל לסמכיה מר ברישא, רואים אנתנו בזה כי אם לפעמים הוצרך הרב לשמועה שידעה התלמיד היתה זו הודמנות מתאימה לבקש סמיכת אותו ניצוצי אור / מרגליות, ראובן בן משה [עמוד 143] {726077}

ומעתה י"ל דגם הרשב"א לא מפרש כלל הסוגיא, דחזר הנודר באיזה טענה וצמנו דנשאלתי, אלא דמפרש הסוגיא ממש כפי ר"ח דרצה לשנות, והוכיח מזה דבהקדש עניינא לא אמרינן אמירתו לגבוה, והיינו כדברינו נשיטת המאור הנ"ל, משום דאל"כ אלא דשייך ביה אמירתו לגבוה, מיד שהקדיש נקנה להקדש דס"ל דמלוה נקנה להקדש, ואינו בכלל דבר שלב"ל, [דהרי יסוד זה ל"ל ג"כ לדברי השיטה מקובצת דמפרש בצוונת הרשב"א דה"י לו מגו דנשאלתי, והרי מ"מ מאי רא"י מיימי דלא אמרינן ביה אמירתו לגבוה, הא כיון דא"א מקדיש דבר שלב"ל פשיטא דל"ש ביה אמירתו לגבוה, ובודאי אין צו כח יותר מנדר דמהני שאלה בחרטה, וביחוד דאפילו נדר לא הו"י כמ"ס בשם הרשב"א כתי"י היכי דלא אמר בשלשון אסתנו, אע"כ צרור דהרשב"א בתשו' זו לא הלך בשיטת הרי"ף בזה, ואף בכל טורח דברי הש"מ להשוות כל דברי הרשב"א שיהיו לאחדים, והרי היה דהרשב"א בכת"י, דבריו נזיזים על דברי הרי"ף צ"ק, ונ"ל דודאי ביסוד דברי הרי"ף במקדש דבר שאינו צרשותו, ס"ל להרשב"א כוונתו, אבל ביסוד זה דמלוה מקרי אינו צרשותו או מטעם גזילה, אע"ג דאינו מפרש בזה לא ס"ל כהרי"ף אלא כדעת המאור וכנ"ל, כן נ"ל דעת השיטה מקובצת] וא"י לשנותו כיון שהוא צד הנחבל, הו"ל כאלו בא ליד הגבאי, אלא ע"כ דבהקדש עניינא לא אמרינן אמירתו לגבוה ולא קנה המלוה לעניינא וכנ"ל, ומזה למד הרשב"א דכיון דבהקדש עניינא לא אמרינן אמל"ג, ממילא יכול לחזור בחרטה עלי פתח.

באופן דיש לקיים דברי הש"מ, דמ"ס הרשב"א דיכול לחזור, היינו בחרטה בלא פתח, אבל אינו מוכרח דמפרש להסוגיא דבב"ק ע"ד זה, אלא דמפרש כהמאור וכדברי רה"ג שרצה לחזור ולא היו הב"ד יורדין לנכסיו צנדר אם לא בקנין מע"ג, או כדברי ר"ח דמייירי דרצה לשנות, ואף דדברי הרשב"א צ"מ דיכול לחזור רחוק לפרש לענין זה, דיכול לחזור משמע דהיתר הוא לחזור וגם לחזור לגמרי משמע אף שלא לשנותו, מכל מקום בזה באמת היינו כהש"מ דיכול לחזור בחרטה בלא פתח. (וע"ע בתשו' ח"א סי' קמ"ה).

דף ל"ז ע"א גמרא חנן בישא. עיין סנהדרין דף ג' ע"א תוד"ה שלא תנעול.

שם הב לי פלגא דזוזא. עיין סנהדרין דף נ"ח ע"ב תוד"ה קץ ידא.

שם מועד לאדם ואינו מועד לבהמה. ואם הוא מועד לאדם ולבהמה וחזר מבהמה הוא חזרה לגבי בהמות אף דלא הדר ב"י מאדם, כך אמרינן בסוגיא לרב זבד דס"ל ואינו מועד תנן היינו דסתמא הוא מועד מזה לזה. ופרכינן מדקתני מועד לאדם ולא הוא לבהמה דע"כ צני לדיוקא דסתמא הוא מועד לבהמה, והא פשיטא השתא מבהמה לבהמה סתמא הוא מועד מאדם לבהמה זריכא למימר, ומשנינן דלחזרה קאי דאם הוה מועד לאדם ולבהמה וחזר מבהמה דהוה חזרה לבהמה, ואף דאנן קיי"ל כר"פ דאינו מועד וא"כ מחני כפשטא דאשמעינן דסתמא לא הוא מועד מאדם לבהמה, מ"מ לענין סברא

הנ"ל לא מצינו דפליג ר"פ אר"ז, וכיון דלא מצינו חולק בזה על ר"ז קיימא הדין כן.

ואולם בתוס' ריש מסכתין דף ב' ע"ב ד"ה ומילתא זכו' והר"ר מנחם פי' דה"ק וכו' לחזרה דבהמה לאו חזרה וכו', ותמוה לי דהא בסוגיא מצוה דהוה חזרה כדלעיל, ובהכרח דכוונתם דר"פ לא ק"ל כן, אבל קשה דמהיכא תימי נעשה פלוגתא חדשה, ואדרבה כיון דלר"ז סתמא משוינן מאדם מועד לבהמה ואפ"ה מהני חזרה דבהמה ואף דנשאר מועד לאדם, מכ"ש לר"פ דמסתמא לא היינו משויס ל"י לבהמה מועד ממה דהוה מועד לאדם, אלא דאייעד להדיא גם לבהמה, וכיון דחזר מבהמה י"ל יותר דאסתלק העדאחו לבהמה, ואי דלר"פ מוכח כן דפליג על ר"ז לכיון דשני קרא דבאדם כתיב כי יגח וצבהמה כתיב כי יגוף, הא באמת ניחא תירוץ א' דלר"פ נפ"מ צנח שור חמור גמל דלא הוה מועד, אלא דלהר"ר מנחם דחיקא לומר כן בפ"י הלשון דמועד לאדם הוה מועד לבהמה ומועד לבהמה לא הוה מועד לאדם לא משמע דמייירי צנח ג' מיני, ומשמע ג"כ דקאי לר"פ דהלכתא כוותי', אבל עכ"ז תמוה דהיא גופא תקשי על סתמא דגמרא דמנ"ל לעשות פלוגתא חדשה בין ר"ז לר"פ בחזר מבהמה הו"ל למנקט באמת הג"מ צנח ג' מיני. ונ"ע (ואח"ל דגם לר"ז לא הוה חזרה אלא אם הועד לבהמה מכח סתם דמועד לאדם, מלכד שהוא נגד סברת רבינו הנ"ל אין הלשון בגמרא משמע כן, ואין כן דעת תוספות בסוגיא שהקשו לר"ז מדף ב'). [עי' בחי' לעיל דף ב'].

שם אמרו לפני ר"י כו'. עי' ג"י. ותמוה צ"מ שצורה דג' שצמות וכגון תנוקות ממשמשין צלותן שצמות הא הנ"י כ' לעיל [דף כ"ג:]: דתינוקות ממשמשין צפעס אחת סגי, וחזרה דג' ימים ג"כ מהני, וא"כ אמאי מזריכיס הכא ב' לתינותא חזרה דג' שצמות על ידי משמוש תינוקות ונ"ע, ועי' בתשובת מגן שאלו לדברי על לשונות הרמב"ם. [ועי' בחי' לעיל דף כ"ג:].

דף ל"ח ע"א. ממנ"פ אי רעהו דוקא כו' (עי' תוי"ט), ומ"מ קשה מאי נקט הפירכא בדרך זידוד אי רעהו דוקא, הא רעהו ודאי דוקא כדקתני ברישא שור רעהו ולא הקדש, וכיון דממעטינן הקדש דלאו רעהו הוא ממילא דעכו"ס אימעט. ואפשר דרצה יותר להקשות מיני' וצ"י מהבבא עצמו בלאו הרישא. ואך מה דאמרינן אי רעהו לאו דוקא וכן אמרינן בריש סוגיא גבי הקדש (אליבא דר"ש בן מנסיא) ואי רעהו לאו דוקא כו' דמשמע דה"י ניחא הך מילתא (דהדיוט) וכן דעכו"ס נגח של ישראל דחייב אלא דפרכינן (הקדש להדיוט) וישראל לעכו"ס ג"כ לחייב, והא גם הך מילתא עצמו נהי דרעהו לאו דוקא, וא"כ מייירי הקרא גם (בהדיוט) דנגח וצעכו"ס נגח, מ"מ אמאי נשחנה דינו דתם משלם נ"ש כיון דהקרא מייירי גם מהנך לחייב רק ח"ג, ונ"ע.

תוד"ה דא"כ כו' דלא הייביה רחמנא צמועד. עיין לקמן דף מ"ב ע"א תוס' ד"ה כתב.

והנה אמת שהיצה"ר ממית בארסו דהיינו בח"ט שלו, אבל היצה"ר הוא מועיל ג"כ שע"י היצה"ר עבודת האדם להשי"ת חשובה יותר, ואז"ל במד"ר בראשית וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב זה יצר טוב מאוד זה יצה"ר, ועוד אז"ל (בזוהר מצורע) אלמלא יצה"ר ל"ה חדותא דשמעתא, א"כ האיש הירא את ה' ואינו חוטא והארס של היצה"ר אינו נכנס בו אז אדרבה הוא נהנה מן היצה"ר ויש לו מעלה יותר ע"י היצה"ר והיינו ע"י השיניים (בלא האותיות הפנימיים שהוא החטא) ומי שהוא יותר צדיק הוא בעל שיניים גדולים, וע"כ קראו שיננא לשבח שהוא בעל שיניים גדולים ר"ל שהוא צדיק גדול והוא ענין נפלא לע"ד.

הגה"צ רבי שלמה זלמן עהרנרייך הי"ד
אבד"ק שאמלויא
"אבן שלמה" (ירושלים תשל"א) ח"ג, ע' ר"כ

דף ל"ז ע"א

קפב

באחת השבתות הגיעה אשה לביתו של הגאון הרוגוצובי, כולה בוכיה. בשבת התינוק מסרב לינוק. אובדת עצות, שאלה למוצא פיו של הגאון.

"גיי, דאס איז א ירושלמי" (לכי, זהו ירושלמי מפורש)
אמר לה ולא יסף.

האשה, לא הצליחה לרדת לסוף דעתו. היא יצאה לרחובה של עיר, כשהיא ממררת בככי תמרורים. שבת היה באותו יום, ולב נשבר של אם מודאגת, לא מצא פתרון למצוקתו.

באותה עת עבר ברחוב הרב מקריניק - הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זה עתה סיים תפלתו. הוא היה בדרכו לביתו של הגאון רבי מאיר שמחה [ה"אור שמח"] זצ"ל. פניה של האשה אורו. היא מהרה אל הרב מקריניק, ושפכה באוזניו את מר לבה. הרוגוצ'ובר השיב לה תשובה לשאלה, כך סיפרה. אבל היא לא הבינה ומה עליה לעשות? הרב מקריניק הרגיע את האשה. הוא בקש ממנה להתלוות אליו לביתו של הגרמ"ש. שם, באוזני הגאון, סיפר לו את המעשה - את השאלה והתשובה הלא ברורה...

שאל אותה רבי מאיר שמחה זצ"ל: אמרי לי, בשבת את לובשת שייטעל [פאה נכרית]? האם את לובשת קרעלן [מחרוזת]? שמא את מתאפרת? האשה השיבה בחיוב. אמר לה רבי מאיר שמחה: זוהי הבעיה. לכן

בעל פתח עינים כתב שמאמר זה מובן על פי מאמרם, דאמרה שבת לכל נתת בן זוג ולי לא נתת, וא"ל הקב"ה ישראל יהיה בן זוגך, ולכן אמר ונצא לקראת כלה מלכתא. הרב שמואל אלטער ז"ל "ליקוטי בתר ליקוטי" (ברוקלין תשמ"ט) חט"ו, ע' י"ח

דף ל"ה ע"א

קפ

התרגשות נעלה ומאורע רב רושם היה, כאשר עלה רבינו הק' [כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן זצוק"ל, בעת ביקורו הרביעית בארה"ק סיון תש"כ] לבקר בהיכל ישיבתנו הק' מתיבתא "תפארת ישראל" מרוז'ין, במשכנה בקלויז "תפארת מנחם" בבתי הורנשטיין...

רבינו הק' עבר בין השולחנות ושח עם הבחורים במסכתות הנלמדות, מסכת בבא קמא ומסכת נדרים...

רבינו הק' אמר לתלמידים בדרך צחות: איתא בגמרא, המוציא מחבירו עליו הראיה [עיין משנה דף ל"ה ע"א, ושם בגמ' ובשאר מקומות בש"ס]. בגללכם תובעים מעות מהנדיבים בעם, על כן עליכם להביא ראיה שהנכם יושבים ולומדים.

הרה"ח ר' דב בער רבינוביץ שליט"א
משב"ק כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן שליט"א
"קובץ תפארת ישראל", תשרי תשס"ט, ע' 56

דף ל"ו ע"ב

קפא

מצינו בש"ס (ב"ק דף ל"ו ע"ב) דשמואל אמר על רב יהודה "שיננא" ופירושו מחודד בתלמוד מלשון חץ שנון, ועיין בנדה י"ג ובסנהדרין פ' ובערוך ערך שן כתב בשם י"א גדול השינים עיי"ש, ואינו מובן דחלילה לאדם גדול לגנות איש אחר במומו שזה מדרכי השפלים, ועיין בתוס' שבת ק"נ ע"א בד"ה וריב"ק מה שהקשה ר"ת דלמה קרא את ר"ע קרחה בשם גנאי, ואמרתי עפ"י"מ שראיתי בשם גאון א' בפירוש דחז"ל (ב"ק דף כ"ג ע"ב) ארסו של נחש בין שיניו מונח דרחב"ד אמר ראו שאין הערוד ממית אלא החטא ממית, והנה היצה"ר נקרא שטן ונחש ובשטן יש ב' אותיות ש"ן ואות ט' ובנחש אותיות ש"ן ואות ח', וא"כ ארסו שהוא החטא מונח בין שיניו דהיינו ב' פעמים ש"ן שיש בהם אותיות ח"ט עכ"ד וש"י,

